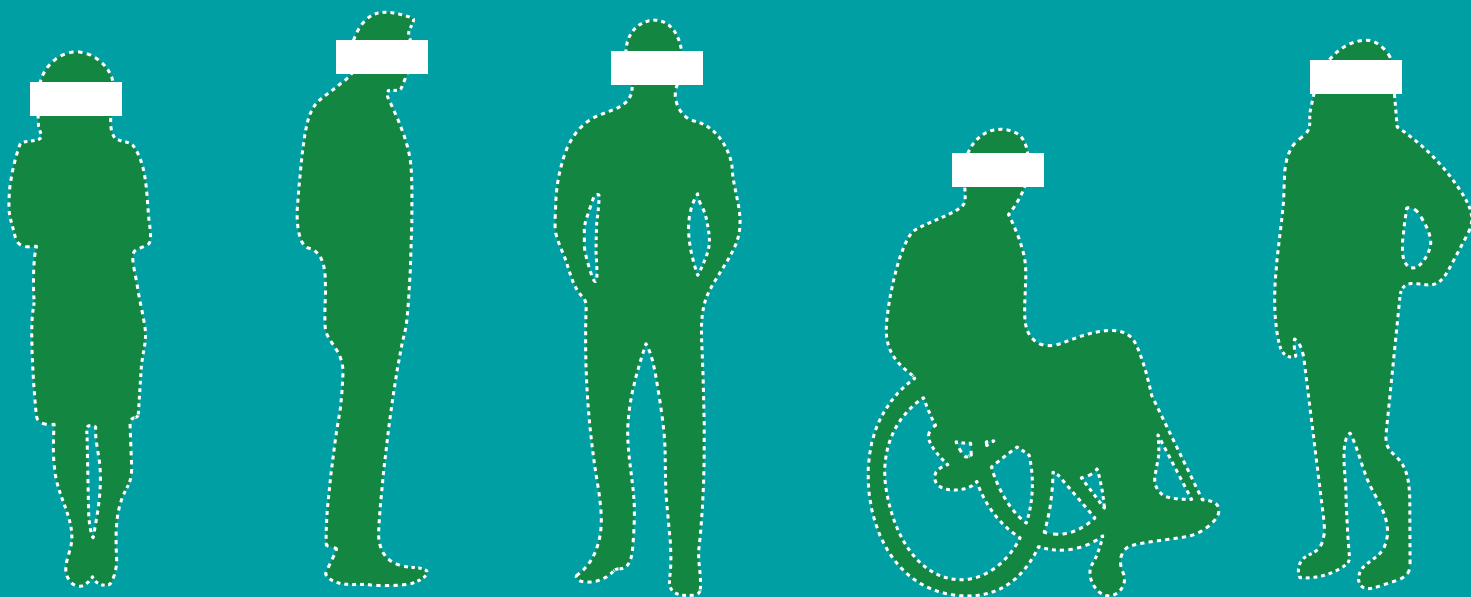

Antiromska krivična djela počinjena iz mržnje

Antiromska krivična djela počinjena iz mržnje

Netolerancija i diskriminacija već stoljećima pogađaju zajednice Roma i Sinta i, uz stalno prisustvo štetnog diskursa i stereotipa, i dalje izazivaju zabrinutost u regiji OSCE-a. Netolerancija prečesto preraste u antiromska krivična djela počinjena iz mržnje, koja se kreću od ispisivanja antiromskih grafita do rasno motiviranog nasilja. Krivično djelo počinjeno iz mržnje ostavlja značajan i dugotrajan efekat na žrtve, pospješuje neravnopravnost i podriva sigurnost i društvenu koheziju. Antiromska krivična djela počinjena iz mržnje šalju poruku o nepoželjnosti, ne samo romskim i sintskim žrtvama i njihovim zajednicama, nego i društvu u cjelini. Svako može igrati neku ulogu u suzbijanju antiromskih krivičnih djela počinjenih iz mržnje i svih drugih oblika netolerancije i diskriminacije. Ova brošura naglašava efekte antiromskih krivičnih djela počinjenih iz mržnje i pruža smjernice za prepoznavanje takvih krivičnih djela.

Šta je krivično djelo počinjeno iz mržnje?

Krivično djelo + motiviranost predrasudama = krivično djelo počinjeno iz mržnje

- Krivična djela počinjena iz mržnje sastoje se od dva elementa: krivičnog djela i motiviranosti predrasudama.
- Prvo, krivična djela počinjena iz mržnje zahtijevaju počinjenje osnovnog krivičnog djela. Drugim riječima, počinjeno djelo mora biti krivičnim zakonom utvrđeno kao krivično djelo. Ako nema osnovnog krivičnog djela, nema ni krivičnog djela počinjenog iz mržnje.
- Drugi element krivičnog djela počinjenog iz mržnje je da počinitelj to djelo mora počinuti sa određenom predrasudom kao motivom ili motivima (poput predrasuda prema invaliditetu, vjerskoj ili etničkoj pripadnosti, boji kože i/ili rodu žrtve). Prisustvo predrasude kao motiva je ono što razlikuje krivična djela počinjena iz

mržnje od običnih krivičnih djela.

- Krivično djelo počinjeno iz mržnje nastaje kada se počinitelj s namjerom usmjeri na pojedinca ili imovinu zbog jedne ili više zaštićenih karakteristika ili izrazi netrpeljivost prema zaštićenoj karakteristici ili karakteristikama tokom izvršenja krivičnog djela.

Šta su antiromska krivična djela počinjena iz mržnje?

Antiromska krivična djela počinjena iz mržnje su **krivična djela motivirana rasističkim predrasudama prema Romima i Sintima**, kao i raznim drugim osobama i grupama za koje se smatra da pripadaju Romima ili Sintima ili da su povezane sa njima, zbog njihove stvarne ili pretpostavljene "rase", etničke pripadnosti, jezika ili migracijskog statusa. Predrasuda se može manifestirati bilo kroz odabir mete (npr. romsko naselje) ili kroz antiromsku rasističku netrpeljivost iskazanu tokom izvršenja krivičnog djela.

Alen Umer iz Lokalnog vijeća mladih općine Šuto Orizari, Sjeverna Makedonija, obraća se učesnicima na temu povećanja učešća mladih Roma i Sinta u javnom i političkom životu na skupu koji je organizirao ODIHR u okviru Sastanka o implementaciji obaveza iz Ljudske dimenzije 2019. godine. (OSCE/Piotr Markowski)

Romska glumica i aktivistica za ljudska prava Dijana Pavlović učestvuje u demonstracijama sa zajednicama Roma i Sinta ispred Parlamenta u Rimu u znak protesta protiv netolerancije i diskriminacije, kao i sjećanja na 2.897 Roma ubijenih u avgustu 1944. godine. (Getty Images)

Primjeri antiromskih krivičnih djela počinjenih iz mržnje

- Policijski službenici su kontinuirano prelaćivali troje Roma, upućivali im rasističke uvrede i iznuđivali priznanja. Jedna od žrtava, muškarac, pretrpio je povrede i deset dana je boravio u bolnici.
- Advokat koji radi na slučaju ubijene romske žrtve bio je meta rasističkih uvreda, prijetnji, ucjena i prelaćivanja od strane jedne grupe.
- Jedna romska djevojčica je u više navrata bila izložena rasističkim i mizoginim uvredama i prijetnjama u školi. Zbog toga je pokušala da se ubije i napustila je školu.
- Spomenik romskim žrtvama koncentracionog logora iz Drugog svjetskog rata vandaliziran je antiromskim natpisima.
- Jedna grupa koja promiče mržnju pucala je na stanovnike romskog naselja i napala ih kamenjem, gasom i noževima. Šatori u kojima su živjeli spaljeni su ili uništeni na drugi način. Policijski službenici koji su prisustvovali napadu nisu intervenirali.
- Automobili u vlasništvu osoba romskog porijekla zapaljeni su Molotovljevim koktelima.

Antiromska krivična djela počinjena iz mržnje mogu biti usmjerena na osobe koje se izjašnjavaju kao Romi ili Sinti, kao i one koje se tako ne izjašnjavaju, ali ih se tako posmatra.

Antiromska krivična djela počinjena iz mržnje mogu biti usmjerena i na osobe ili imovinu zbog njihove povezanosti, profesionalnog djelovanja ili aktivizma u oblasti borbe protiv antiromskog rasizma, kao što su organizacije civilnog društva koje rade na pitanjima Roma i Sinta.

Antiromska krivična djela počinjena iz mržnje mogu imati mnoge različite oblike. Žrtve mogu biti meta zbog boje kože, nacionalnosti, zato što govore romskim jezikom ili žive u naselju poznatom po tome da u njemu žive Romi. Mogu biti odabrane i na osnovu više identitarnih karakteristika, uključujući npr. rod ili vjersku pripadnost. Agencije za provedbu zakona se pozivaju da uzimaju u obzir višedimenzionalne aspekte identiteta žrtve.

Od 2002. godine, države članice OSCE-a su se obavezale na djelovanje protiv rasizma, ksenofobije, diskriminacije i netrpeljivosti, te prevenciju i adekvatan odgovor na krivična djela počinjena iz mržnje. Ove obaveze su dodatno istaknute u Akcionom planu OSCE-a za unapređenje položaja Roma i Sinta u području OSCE-a, koji je usvojen 2003. godine.

Kako prepoznati antiromska krivična djela počinjena iz mržnje

Postoji više pokazatelja koji mogu pomoći da se identificira antiromska predrasuda u potencijalnom krivičnom djelu počinjenom iz mržnje. Takvi „pokazatelji ili indikatori predrasuda“ mogu navesti nadležne organe da to krivično djelo posmatraju kao antiromsko krivično djelo počinjeno iz mržnje, te time osiguraju reakciju prilagođenu toj situaciji.

Sljedeća pitanja mogu pomoći u identificiranju antiromskih krivičnih djela počinjenih iz mržnje:

- Da li žrtve ili svjedoci smatraju da je incident motiviran antiromskim rasizmom?
 - Da li je bilo komentara, pisanih izjava, gesti ili grafita koji upućuju na predrasude? To može uključivati korištenje antiromskih rasističkih uvreda, klišeja, stereotipa i predrasuda.
 - Da li napadnute prostorije imaju profesionalni, pravni ili kulturni značaj, kao što su romsko ili sintsko naselje, kulturni klub i/ili druga mjesta koja posjećuju osobe iz romskih i sintskih zajednica?
 - Da li je ta lokacija ranije napadana tokom nekog antiromskog incidenta ili krivičnog djela počinjenog iz mržnje? Da li je uzrokovana šteta uključivala ispisivanje rasističkih natpisa protiv Roma ili Sinta?
 - Da li je žrtva bila „jasno prepoznatljiva“ kao pripadnik romske ili sintske zajednice? Je li osumnjičeni pripadnik drugačije etničke ili rasne grupe u odnosu na onu kojoj pripada žrtva?
 - Da li osumnjičeni pripada grupi koja promiče mržnju? Tu bi mogle spadati različite ekstremno desničarske grupe ili grupe koje potiču antiromsku rasističku netrpeljivost.
 - Da li su na licu mjesta gdje se desilo krivično djelo ili incident pronađeni crteži ili grafiti simbola kao što su, između ostalog, nacistički simbol, oznaka Ku Klux Klana ili keltski križ?
 - Da li se incident desio nakon ili tokom političkih kampanja u kojima su Romi i Sinti prozivani i okrivljavani za razna društvena zla kao što su kriminal ili nezaposlenost, ili zato što koriste socijalnu pomoć?
 - Da li se žrtva nalazila u oblasti ili instituciji koja se poistovjećuje sa Romima ili Sintima (npr., romsko naselje) ili u blizini nje kada se desio incident?
 - Je li žrtva bila neka istaknuta ličnost (npr., fudbaler, umjetnik ili političar) za koju se znalo ili pretpostavljalo da je romskog ili sintskog porijekla?
 - Postoji li drugi jasan motiv? Nepostojanje drugih motiva također je razlog da se razmotri motiviranost predrasudama.
- Antiromska krivična djela počinjena iz mržnje trebaju se pratiti i evidentirati kao zasebna kategorija krivičnih djela. Kada je počinjeno krivično djelo motivirano višestrukim predrasudama, svaka od predrasuda se mora evidentirati i obraditi tokom istrage i procesuiranja. Podaci o antiromskim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje trebaju se prikupljati i razvrstati prema rodu, kako bi se bolje razumjelo u kojoj mjeri su te osobe pogođene takvim krivičnim djelima i utvrdile odgovarajuće mjere za njihovo suzbijanje. Tokom istrage i rada na antiromskim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje, važno je imati na umu moguće višestruke identitete žrtve (npr. vjerska pripadnost ili rod), jer to može imati značajne razlike u posljedicama po individualne žrtve, a time i po podršku koja im je potrebna.

Prijavljivanje, sprječavanje i odgovor na antiromska krivična djela počinjena iz mržnje

Kao i kod svih drugih krivičnih djela počinjenih iz mržnje, žrtve nedovoljno prijavljuju i antiromska krivična djela počinjena iz mržnje, a nadležni organi ih nedovoljno evidentiraju kao takve, iz brojnih razloga. Time se otežava stvaranje precizne slike o ovom problemu, kao i utvrđivanje odgovarajućih pravnih lijekova za takva krivična djela.

Efektivan pristup pravdi za žrtve i dalje predstavlja ključni izazov kojim se države članice OSCE-a trebaju strukturno pozabaviti na ozbiljniji način. Vlade imaju centralnu ulogu u osiguravanju pristupa pravdi, od početne procjene potreba žrtava koju vrše policijski službenici do osiguravanja pružanja odgovarajuće zaštite i podrške svakoj žrtvi. Poznato je da nepotpune istrage krivičnih djela počinjenih iz mržnje – uključujući antiromska krivična djela počinjena iz mržnje – imaju poguban uticaj na žrtve i društvo u cjelini.

Mnoga udruženja civilnog društva koja se bore protiv rasizma prema Romima i Sintima prepoznala su značaj praćenja krivičnih djela počinjenih iz mržnje, između ostalog i kao zagovaračkog alata, i razvijaju svoje kapacitete za praćenje kroz terenski rad i online izvještavanje.

Da bi bili djelotvorni, policijski rad i javne politike vlada za suzbijanje antiromskih krivičnih djela počinjenih iz mržnje moraju se zasnivati na dokazima i zvaničnim podacima o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje, kao i izvještajima civilnog društva i međunarodnih organizacija. Povećan nivo javne svijesti o krivičnim djelima počinjenim iz mržnje, zvanično evidentiranje takvih krivičnih djela u državama članicama, mjere za ohrabrivanje žrtava da prijavljuju ova krivična djela, te praćenje i izvještavanje civilnog društva pomoći će u detaljnijem rasvjetljavanju rasprostranjenosti ovog problema, omogućavajući stvaraocima javnih politika da pronađu primjerene odgovore.

Šta vi možete učiniti?

Postoji niz organizacija koje mogu pomoći žrtvama krivičnih djela počinjenih iz mržnje. Tijela za ravnopravnost, javne institucije za zaštitu ljudskih prava i institucije ombudsmana koje se bave diskriminacijom i organizacije civilnog društva imaju centralnu ulogu u suzbijanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje. Oni služe kao ključne poveznice između žrtava, zajednica i lokalnih vlasti. Možete kontaktirati vaše lokalno udruženje za podršku žrtvama ili javne institucije za zaštitu ljudskih prava i institucije ombudsmana, kao i organizacije navedene u nastavku, kako biste saznali više o antiromskim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje:

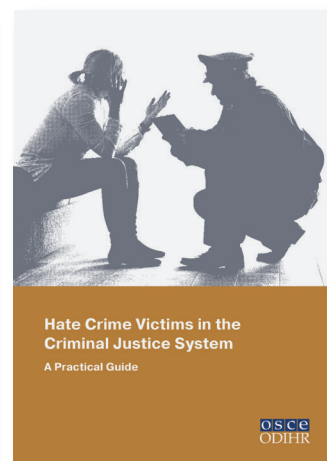
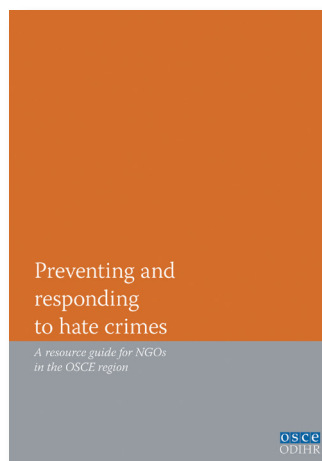
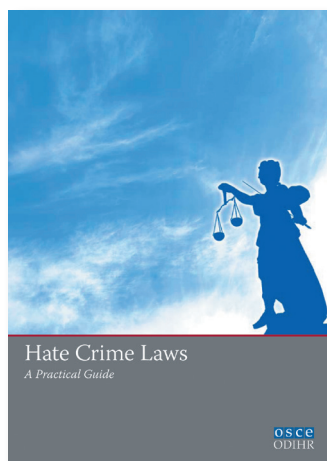
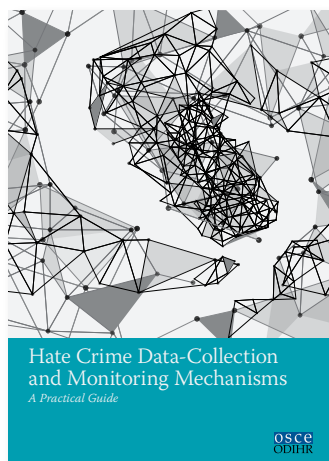
- Evropski centar za prava Roma (ERRC): errc.org
- Evropska mreža lokalnih romskih organizacija (ERGO): ergonet.org
- Evropska mreža protiv rasizma (ENAR): enar-eu.org

Vodiči ODIHR-a za krivična djela počinjena iz mržnje

ODIHR je objedinio dobre prakse država članica OSCE-a u rješavanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje i objavio ih kroz brojne publikacije dostupne na našoj web stranici:

osce.org/odihr/guides-related-to-hate-crime

ODIHR od 2006. godine prikuplja i objavljuje podatke o antiromskim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje. Saznajte više o antiromskim krivičnim djelima počinjenim iz mržnje i o tome kako organizacije civilnog društva mogu prijaviti incidente ODIHR-u tako što ćete posjetiti našu web stranicu posvećenu prijavljivanju krivičnih djela počinjenih iz mržnje: hatecrime.osce.org

Više informacija:

Za detaljne informacije o ODIHR-ovim inicijativama za borbu protiv krivičnih djela počinjenih iz mržnje, te za pregled svih resursa i publikacija, posjetite: www.osce.org/odihr/tolerance

Za informacije o ODIHR-ovoj Kontaktnoj tački za pitanja Roma i Sintina (CPRSI), posjetite: www.osce.org/odihr/roma-and-sinti

OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights

ul. Miodowa 10
00-251 Warsaw
Poland

Tel.: +48 22 520 0600
Fax: +48 22 520 0605
E-mail: tndinfo@odihr.pl
roma@odihr.pl

